

ÖĞRETMEN ANDININ ÖĞRETMENLİK MESLEKİ DEĞERLERİNİN KAZANDIRILMASINA KATKISI*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Burhanettin DÖNMEZ¹, Ramazan ÖZKUL²

* Bu çalışma, 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur (18-22.04.2018 Antalya/Türkiye).

1 Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Malatya, burhanettin.donmez@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1175-8744.

2 Öğretmen, Millî Eğitim Müdürlüğü, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, ramazanozkul4427@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9757-6062.

Geliş Tarihi: 03.10.2018 Kabul Tarihi: 23.09.2019

Öz: Öğretmenlerin çalışmalarında meslek etiğine uygun olarak davranıp davranmadıklarının sürekli olarak izlenmesi ve gerektiğinde etik ihlallerin belirlenmesi konusunda başta okul yöneticileri ve öğretmenler olmak üzere bütün okul paydaşlarına önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin etik ilkelerin yeterince önemsenmediğinin, öğretmenliğin sıradan bir devlet memurluğu olarak algılandığının somut göstergelerinden biri öğretmen andıdır. Bu çalışmada, öğretmen andının öğretmenlik mesleki değerlerinin kazandırılmasına katkısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel yaklaşımdan yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim-öğretim yılında Malatya ili Yeşilyurt ve Battalgazi merkez ilçelerinde, kamuya ait ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görevli 50 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmen sayısının belirlenmesinde veri doygunluğu esas alınmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme tekniklerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Mevcut öğretmen andının içeriği yanlış olmamakla birlikte, öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerini ve evrensel değerlerini içermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu ant öğretmenliği profesyonel bir meslek olarak değil sıradan bir devlet memurluğu olarak görmektedir. Oysa profesyonel bir öğretmenin, Hipokrat andında olduğu gibi meslek etiği ilkeleri üzerine ant içmesi beklenir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, öğretmen andı, değer.

CONTRIBUTION OF TEACHER OATH TO TEACHING PROFESSIONAL VALUES

Abstract:

There are important duties of all school stakeholders, especially school administrators and teachers, in the continuous monitoring of teachers' behavior in their work in accordance with professional ethics and, where necessary, the identification of ethical violations. One of the concrete signs that teachers are not regarded as ordinary government officers is the teacher's oath that the ethical principles of the teaching profession are not sufficiently considered. In this research, qualitative research approach was used because it was aimed to determine the contribution of teacher oath to teaching profession values. The qualitative research is based on examining the object in its own context therefore this research was done with the teachers. In this context, the study group of study constitutes 50 teachers in official primary and secondary education institutions in Yeşilyurt and Battalgazi districts in Malatya during the 2017-2018 school year. The number of teachers in the study group was determined based on data saturation. In the case of the study group, sampling of easily accessible cases was used from purposeful sampling techniques. The Teacher oath consists of general statements that can be considered valid for all civil servants. The content is not wrong, but it does not contain the ethical principles of the teaching profession. This oath is not seen as a professional profession but as an ordinary civil service. However, a professional teacher must swear not on national values but on professional ethics principles as it is in Hippocrates.

Keywords: Teacher, teacher oath, value.

Giriş

Birey ve toplum üzerinde önemli etkisi olan kavramlardan biri değer kavramıdır. Değerler, kişilerin düşünce ve eylemlerini değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Değer (value) kavramını Znaniecki ilk kez sosyal bilimlerde kullanılmıştır (Yılmaz, 2006:50). Değer kelimesinin alanyazında birçoktanımı bulunmaktadır. Bu tanımlardan bazıları şöyledir: Bir toplum, bir zümre,

bir birey için önem arz eden nesne veya olay (Püsküllüoğlu, 2003:352-353), Latince “valere” kökünden türetilmiş olup “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” (Sabuncuoğlu, 1998; Atay, 2003; Özensel, 2003). Osmanlıca metinlerde de değerın karşılığını en iyi karşılayacak kelime kıymettir. Kıymet ise değer, bedel, paha, eder, şeref, onur ve itibar (Develioğlu, 1993:518) anlamlarına gelmektedir. Değer kelime olarak “bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” olarak kullanılmaktadır (TDK, 2018). İngilizce sözlüklerde değer, “önem veya liyakat, kullanışlılık; bir birey veya grubun ilkeleri veya standartları, idealleri” olarak tanımlanmaktadır (McMillanDictionary, 2018). Oxford Ansiklopedisi Sözlüğü ise değeri, arzu edilebilirlik, kalite olarak tanımlamaktadır. Rokeach’a (1973) göre değer, “belli bir davranış modu veya mevcut nihai durumun, karşıt veya farklı bir davranış veya nihai duruma karşı sosyal veya kişisel olarak tercih edilebilir olan, devamlı bir inanış” olarak anlam bulmaktadır (Sağnak, 2005:166). Güngör, “bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inanç” (Güngör, 1998:27) olarak ifade etmiştir. Özet olarak değerler, kişinin neyin iyi ya da neyin arzulanır olduğu hakkındaki fikirlerini kapsadığı için ahlaki bir boyut taşır. Bir davranışın kişisel ya da toplumsal olarak tercih edilip edilmediği hakkındaki temel inançları temsil ederler.

Değerlerin amacı, bireylerin kendilerini tanımalarına, yapılan eylemlerin niçin yapıldığına ve yapılmak isteneni anlamlandırmaya yardımcı olmaktır. Fakat değerlerin doğru karar vermede rehberlik rolü olduğunu, doğru cevaplara ulaşmayı sağlayacak bir kurallar bütünü olmadıklarının da farkında olmak gerekmektedir (Lebow ve Simon, 1999; Sagie, Elizur ve Koslowsky, 1996). Birbiri ile uyum sağlayan değerler, bir değer sistemi meydana getirirler. Toplumların ayakta kalmalarını sağlayan bu durum değer sistemi olarak ifade edilebilir (Bursalıoğlu, 2002: 21, Balcı, 2005: 37). Değerler, insanların değer sistemlerinin odağında yer almaktadır (Balcı, 2005: 37).

Koçel’e (1998:108) göre, örgütler sosyal bir varlık ve sosyal bir sistemdir. Bireysel olarak gerçekleştirilemeyecek bazı amaçlar, bir araya gelmek suretiyle, bir grup olarak bilgi, beceri ve kabiliyetlerini kullanarak, iş bölümü veya eşgüdüm yoluyla yapmak istediklerini gerçekleştirebilirler. İşgörenlerin davranışlarını anlamaya ve analiz etmeye olanak sağlayan temel kaynak örgütsel değerlerdir (Şişman, 2002:95).

Değerler; tutumların, algılamaların, kişiliğin ve güdülenmenin anlaşılmasına yön verir ve temel oluştururlar. İnsanlar bir örgütün üyesi olurken o örgüt ile ilgili bazı konularda peşin hükümler taşırlar. Bu hükümleri değerlerden bağımsız düşünmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Buna rağmen doğru ve yanlış şeyler hakkında yorumda bulunabilirler. Değerler insanların bir konu hakkında yorumda bulunurken nesnellikten ve mantıklı karar vermekten uzaktırlar (Robbins, S.P., 1994; Robbins, S.P. ve Judge, T. A., 2012). Bu bağlamda değerler genellikle davranışları etkiler, nesnellığe ve akılcılığa gölge düşürür.

Kuçuradi (2001), değerleri ahlaki ve etik değerler olarak ikiye ayırmaktadır. Ahlaki değerler belirli bir grupta, belirli bir zamanda geçerli olan ve bu grubu oluşturan kişilerin ilişkilerini, eylemlerini belirleyen yazılı olmayan kurallar sistemidir. Ahlaki değerlere, kültürel normlar ya da toplum içindeki farklı grupların normları örnek gösterilebilir. Etik değerler ise yazılı norm sistemleridir. İnsan hakları ve meslek etikleri bu tür normlardan oluşur. Mesleklerini icra ederken kişilerin bu normlara ideolojilerinden, kültürlerinden, dünya görüşlerinden bağımsız olarak uymaları beklenir (Kuçuradi, 2001:16). Her meslekte olduğu gibi, öğretmenlerde de bulunması gereken davranış setleri vardır. Bu setler hem yasal hem de ahlaki olan davranışlar olarak düşünülmelidir. Her toplumun kendine özgü bir ahlak anlayışı vardır. Bir toplum için geçerli olan veya doğru olan bir durum başka bir toplum için doğru olmayabilir.

Etik ve ahlak arasında bazı farklar vardır. Etik değerler ile ilgili, ahlak ise bunu yaşama dönüştürme şekli olarak ifade edilebilir. Etik veya ahlak kavramlarının insanla başlayıp insanla bittiğini düşünecek olursak bireyi öne çıkarmanın gereği ortaya çıkar. Ayrıca bireyin sahip olduğu değerlerin öncelikle aile ve eğitim kurumlarında şekillendiği gerçeği, ahlakın temelde ve her şeyden önce bir eğitim-öğretim meselesi olduğunu gösterir. Çünkü değer, kendisine yöneldiğimiz bir özellik iken; ahlak, ne tür değerlere yönelmesi gerektiğini belirler. Değerden yoksun ve değer içermeyen bir eğitim düşünülmeyeceğinden, neyin doğru, neyin yanlış, neyin öğretmede önemli ve öncelikli olduğunun vurgulandığı, her türlü eğitimciye yol göstercek ilkelere ihtiyaç vardır (Güngör 1998:19; Akbaba Altun, 2003:10; Ural 1998,41-42). Etik ve ahlak kavramlarının ne olduğu karıştırılan bir durumdur. İnsanların hangi tür bilgileri kullanarak hareket ettiği ve davranışlarına hangi bilgilerin yön

verdiği tartışma konusu olmuştur. Bu bağlamda, önceleri toplumlarda yaygın olan mitler ve efsaneler kabul görürken, anne ve babalar egemen bilgi paradigmasına uygun bilgiyi kendi yorumları ile çocuklarına aktarırken, günümüzde bilgi aileden ve okuldan çok sosyal medya üzerinden aktarılmakta ve egemen kapitalist değerler görünmeyen bir elle topluma dağıtılmakta, aileleri çocukları ile birlikte etkilemektedir. Bu etkinin özellikle az gelişmiş toplumlarda görülen yaygın yayılma biçimlerinden biri de sürü psikolojisidir. Sürü psikolojisi kişilerin bir davranışı, düşünce biçimini, tutumu basitçe “herkes yapıyor” diye benimsemesi olarak tanımlanabilir.

“Ne yapmak ve nasıl davranmak gerekir?” sorusu ve “İyi olanı yapıp kötü olandan kaçınmak gerekir.” cevabı düşünüldüğünde bir yargı ve tercihten söz ediliyor demektir. Yargı belirli bir durumun diğerine tercih edilmesidir. Değer ise bu tercih durumunu ifade eder yani bir şeyin arzu edilebilir ya da edilemez olduğunu belirtir. Bu bağlamda değer, davranışlara yol gösteren ve onları değerlendirmeye yarayan bir kavramdır. Ayrıca değerlerin ideal, soyut ve normatif bir karaktere sahip olduğu alanyazında ifade edilmiştir (Gaus, 1990:8; Güngör, 1998:12-13; Uyanık, 2003: 13).

Öğretmenler ve eğitimin diğer paydaşları, daima gençlerde ahlak, değer ve karakter gelişimi için emek harcarlar. Gelecek nesillerin yetiştirilmesinde, öğretmenlerin önemli görevlerinin başında evrensel değerlerin aktarımı yer almaktadır (Kirschenbaum, 1995: 13; Ryan ve Bohlin, 1999:173). Bütün toplumlarda yaygın olarak ortak anlama gelen değerler kullanılır. Örneğin; özgür olmak, adil olmak, eşitlik gibi bazı değerler Antik Yunan’dan itibaren var olagelmıştır (Ryan ve Bohlin, 1999: 177). Demokratik toplumların başarılı olmalarında değerler ve değerler eğitimi önemli yer tutar. Bu bağlamda yöneticilerin gündeminde insan hakları, kanunların insanlar için adil kullanımı ve kamuya insanların gönüllü katılımlarının sağlanması olmalı ve toplumun yararı gözetilmelidir (Lickona, 1992: 6).

Dünyada son on yılda, eğitimdeki değerlere ve öğretmenlerin değer yönelimlerine olan ilginin artması ile geleceğin öğretmenlerinin eğitimi birçok araştırmacının çalışmalarında ortaya çıkmaktadır (Booth ve Dyssegaard, 2008; Briska, 2008; Bondarchuk ve Pecherska, 2013). Bu araştırmalarda, öğretmenlerin mesleki değerlerinin farklı yönleri, gelişimleri ve mesleki faaliyetlerdeki rolü ile ilgili çalışmalar öne çıkmaktadır. Toplumların ilerlemesinde

eğitim sistemlerinin çok önemli rolü vardır. Herhangi bir eğitim sisteminde ilerleme ise öğretmenlerin performansının kalitesine bağlı olacaktır. Öğrencilerin eğitim ve sosyal yönden gelişimlerinde en önemli eğitim unsuru olan öğretmenler ayrıca toplum için gerekli insan kaynaklarını eğitmede de önemli bir rol oynayarak doğrudan etki gösterebilirler (Mirheydari, 2007). Öğrencilere sadece sınıfta ders anlatmak bir öğretmenin amacı olmamalıdır. Amaç öğrencileri her yönüyle eğitmek, yeteneklerini ortaya çıkarmak, geliştirmek ve topluma kazandırmak olmalıdır.

Eğitim tarihi boyunca öğretmenler çok önemli roller üstlenmişlerdir. Eğitimin, insanların gelişmesine ve dengeye kavuşmasına yol açan temel koşulları sağlamanın bir süreci olarak düşünürsek, toplumların ilerlemesinde öğretmenler önemli bir rol oynamışlardır (Heidari, Heshi, Mottagi, Amini ve Shiri, 2015). Öğretmenlerin teknik beceri ve akademik yetkinliklerinin yanı sıra kişiliğini oluşturan ilke ve değerlerinin de mesleğe uygun olmasının gerekliliği kabul edilmelidir (Carr, 2010). Toplumda ideal öğretmenden beklenen sadece öğretim teknikleri ile değil, beraberinde örnek alınacak bir yaşam tarzı ve ahlaki rol model olmasıdır (Pieper, 1999: 118). Başka bir ifadeyle, öğretmenlik sadece hazır bilgilerin öğrencilere aktarılmasının ötesinde, yeni nesillerin değerlerden bağımsız yetişmemesi için sorumluluk alan bir meslek olmalıdır.

Alanyazında öğretmen meslek etiği ve öğretmenlerin mesleki değerleri ile ilgili yapılan araştırmalardan bazıları; Dönmez ve Cömert'in (2007) "İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri", Bozgeyikli, Toprak ve Derin'in (2016) "Öğretmen adaylarının mesleki değer algılarının sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi", Dönmez'in (2011) "Öğretmenlik mesleki değerlerinin aşınma sürecine ilişkin bir değerlendirme", Köybaşı ve Dönmez'in (2012) "Göreve yeni başlamış ve emekli öğretmenlerin mesleki değerlere ilişkin görüşleri ve bu değerlerdeki değişimin incelenmesi", Çelik ve Üstüner'in (2017) "Ortaöğretim öğretmenleri için mesleki değerler ölçeği geliştirme çalışması"dır.

Bilgi gücünün gittikçe önem kazandığı dünyada, eğitim amaçlarının ve hedeflerinin uygulanmasında önemli bir rolü olan öğretmenlerin özel bir yeri olmalıdır. Mesleğinde profesyonelliği ön planda tutan, kendi kültürü ile evrensel kültürleri bütünleştirebilen, kendi profesyonel çalışmalarında mesleki değerlerine bağlı ve bu değerleri uygulayan bir öğretmene ihtiyaç vardır.

Dolayısıyla eğitim sisteminin amaçlarına ulaşılmasında en önemli etkenlerden biri olarak nitelendirebileceğimiz öğretmen davranışlarının incelenmesi

ve açıklanmasında, öğretmenlerin sahip oldukları değerlerin bilinmesi oldukça önemlidir. Çünkü çoğu problem rollerden kaynaklı değerlerin birbiri ile çatışması ve bir tercihte bulunma zorunluluğu ortaya çıktığında oluşabilmektedir (Greenbank, 2003).

Öğretmenlerin çalışmalarında meslek etiğine uygun olarak davranıp davranmadıklarının sürekli olarak izlenmesi ve gerektiğinde etik ihlallerin belirlenmesi konusunda başta okul yöneticileri ve öğretmenler olmak üzere bütün okul paydaşlarına önemli görevler düşmektedir. Mevcut durumda sadece yasa ve yönetmeliklerde suç olarak belirlenmiş davranışlar için soruşturma açılabilen ve gerektiğinde ceza verilebilmektedir (Dönmez, 2017). Oysa etik ve ahlak, yasal düzenlemelerin ötesinde toplumsal kültür ve kamu vicdanı ile ilgili bir konudur. Doğal olarak çocuğunu okula gönderen, okula ve öğretmene emanet eden bir veli, öncelikle öğretmenin güvenilir, mesleğinin etik ilkelerine uygun davranan yani ahlaklı bir insan olmasını bekler. Bu nedenle öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitiminden başlayarak, seçilmesinden, atanmasından ve çalıştırılmasından sorumlu olanların öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerine uygun davranıp davranmadıklarını dikkatle izlemeleri önemli bir toplumsal sorumluluktur (Dönmez, 2017).

Öğretmen andı 1980 darbesinden sonra askerî vesayet döneminde çıkarılmış, üzerinde çok düşülmeden yazıldığı izlenimi yaratan, dönemin bakış açısını ve anlayışını yansıtan sıradan bir metindir. İçeriği yanlış olmamakla birlikte, öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerini ve evrensel değerlerini içerdiği söylenemez. Bu ant öğretmenliği profesyonel bir meslek olarak değil sıradan bir devlet memurluğu olarak görmektedir. Oysa profesyonel bir öğretmenin, Hipokrat andında olduğu gibi meslek etiği ilkeleri üzerine and içmesi beklenir. Öğretmenlik profesyonel bir meslek ise öğretmenler de tüm diğer profesyonel meslek elemanları gibi görevlerini dünyanın her yerinde özgürce yapabilmelidirler. Çalışmaları sırasında onları bağlayan sadece mesleğin etik ilkeleri olmalıdır. Aksi takdirde, derse hazırlıksız gelen, ders zamanını boşa harcayan, öğrencilerine karşı sevgisi, hoşgörüsü ve sabrı olmayan, bütün teneffüsleri okulun önünde sigara içerek geçiren, öğrencisinden bilgi saklayan hatta kendi öğrencisine ücretli özel kurs veren bir öğretmene hiçbir şey yapılamamaktadır. Suç olmasa bile etik ilkelere uygun davranmayan bir öğretmene öğrencinin, velinin ve toplumun saygı duyması mümkün değildir. Bu türden davranışlar mesleğin saygınlığına ve statüsüne zarar vermektedir (Dönmez, 2017).

Maalesef bugün Türkiye’de gerek öğretmenlere, gerekse başta veliler olmak üzere okul paydaşlarına öğretmenlik meslek etiğinin ne olduğunu gösteren bir belge bulunmamaktadır. Bu durum öğretmenlerin çeşitli çevreler tarafından farklı ve subjektif ölçütlerle değerlendirilmelerine yol açmaktadır. Bu nedenle öğretmen andının öğretmenlerle okul paydaşları arasında mesleki değerlere dayalı bir psikolojik sözleşme ve değerlendirme ölçütü olarak bir işlevi yerine getirmesi beklenir. Ancak mevcut öğretmen andının bu hâli ile bu işlevi yerine getirip getirmediği tartışma konusudur. Bu araştırma ile öğretmen andının öğretmenlik mesleki değerlerinin kazandırılmasına katkısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Böyle olmakla birlikte alanyazında bu konuda yapılmış herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. İşte bu nedenle, öğretmen görüşlerine göre mevcut öğretmen andının öğretmenlik mesleki değerlerinin kazandırılmasındaki katkısının araştırılması önemli görülmektedir. Araştırma bağlamında şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen andı bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki değerleri/etik ilkeleri tam olarak yansıtmakta mıdır?
2. Öğretmenlik andında sizce hangi mesleki değerlerin olması gerekir? Siz hangi değerler üzerine yemin etmek isterdiniz?
3. Öğretmen andı evrensel nitelikte olmalı mıdır? Mevcut öğretmen andı profesyonel bir mesleği ifade eden evrensel değerleri içermekte midir?
4. Öğretmenlik andında sizce hangi evrensel değerlerin olması gerekir?
5. Mevcut öğretmen andını farklı bir meslek andına benzetecek olsanız hangi meslek derdiniz?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımından yararlanılmıştır. Nitel araştırma, nesnesini kendi bağlamı içinde incelemeye dayanmakta olduğu için, bu araştırma öğretmenlerle yapılmıştır. Araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi alanyazını açıklamaya katkı sağlayan bir yöntem olarak ifade edilebilir (Falkingham and Reeves, 1998). Bu süreçte veriler öncelikle kodlanır, sonra aralarında ilişki olan kodlardan temalar oluşturulur, sonra da oluşan temalar açıklanmaya çalışılır (Büyüköztürk vd, 2016).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim-Öğretim yılında Malatya ili Yeşilyurt ve Battalgazi merkez ilçelerinde, resmî ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görevli 50 öğretmen oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmen sayısının belirlenmesinde veri doygunluğu esas alınmıştır. Öğretmenlere ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 1. Katılımcı Bilgileri

Öğretmen	Çalıştığı Okul Türü	Branşı	Cinsiyeti	Yaşı	Kıdemi
Ö1	Ortaokul	Matematik	Erkek	46 ve üzeri	21 yıl ve üzeri
Ö2	Lise	Matematik	Erkek	35-45 arası	1-10 yıl
Ö3	Ortaokul	Fen Bilimleri	Erkek	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö4	Ortaokul	Türkçe	Erkek	46 ve üzeri	11-20 yıl
Ö5	Ortaokul	Fen Bilimleri	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö6	Lise	Türkçe	Erkek	46 ve üzeri	11-20 yıl
Ö7	Lise	Fizik	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö8	Lise	Felsefe	Erkek	46 ve üzeri	21 yıl ve üzeri
Ö9	Ortaokul	Matematik	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö10	Ortaokul	Türkçe	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö11	Ortaokul	Matematik	Erkek	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö12	Lise	Fizik	Erkek	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö13	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö14	Lise	Türkçe	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö15	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö16	Ortaokul	Türkçe	Erkek	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö17	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö18	Ortaokul	Fen Bilimleri	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö19	Lise	Görsel Sanatlar	Erkek	35-45 arası	1-10 yıl
Ö20	Lise	Kimya	Erkek	46 ve üzeri	21 yıl ve üzeri
Ö21	Ortaokul	Sosyal Bilimler	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl

Öğretmen Andının Öğretmenlik Mesleki Değerlerinin Kazandırılmasına Katkısı

Ö22	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö23	Ortaokul	Matematik	Erkek	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö24	Lise	Türkçe	Erkek	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö25	Ortaokul	Türkçe	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö26	Ortaokul	İngilizce	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö27	Lise	Fizik	Erkek	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö28	Ortaokul	Sosyal Bilimler	Erkek	46 ve üzeri	11-20 yıl
Ö29	Lise	İngilizce	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö30	Lise	Felsefe	Erkek	35-45 arası	11-20 yıl
Ö31	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö32	Lise	Türkçe	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö33	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö34	Ortaokul	Fen Bilimleri	Kadın	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö35	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Kadın	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö36	Ortaokul	Türkçe	Kadın	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö37	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö38	Ortaokul	Matematik	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö39	Lise	Kimya	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö40	Ortaokul	Sosyal Bilimler	Kadın	46 ve üzeri	21 yıl ve üzeri
Ö41	Lise	Biyoloji	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö42	Lise	Türkçe	Kadın	46 ve üzeri	11-20 yıl
Ö43	Ortaokul	Matematik	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö44	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Kadın	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö45	Ortaokul	Fen Bilimleri	Kadın	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö46	Lise	Biyoloji	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö47	İlkokul	Sınıf Öğretmeni	Kadın	35-45 arası	11-20 yıl
Ö48	Lise	Türkçe	Kadın	34 ve aşağısı	1-10 yıl
Ö49	Ortaokul	Sosyal Bilimler	Kadın	46 ve üzeri	11-20 yıl
Ö50	Lise	Matematik	Kadın	46 ve üzeri	21 yıl ve üzeri

Tablo 1 incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre %40'ı (f=20) kadın ve %60'ı (f=30) erkek; branş değişkenine göre %40'ı(f=20) sayısal, %40'ı (f=20) sözel ve %20'si (f=10) sınıf; kıdem değişkenine göre %30'u (f=15) **1-10 yıl**, %60'ı (f=30) **11-20 yıl** ve %10'u (f=5) **21 yıl ve üzeri**) öğretmenlerden oluşmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin çalıştıkları okul türü ve branşları tabloda belirtilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmede, katılımcıya önceden belirlenmiş sorular sorulur (Karasar, 2011). Yarı yapılandırılmış görüşmeler ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnekler. Araştırmacılara bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler ışığında görüşme formu İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi alanından bir öğretim üyesine incelettirilmiştir ve 4 öğretmen ile ön görüşme yapılarak görüşme formu şekillendirilmiştir. Bu amaçla, 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Çalışma amacı ve içeriği hakkında görüşme yapılacak kişi bilgilendirilmiş ve ortalama 20 dakika süren görüşmelerin analizinin doğru yapılabilmesi için görüşmeler kayıt altına alınmış ve bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi ve kodlanmasında NVivo 11 Nitel Veri Analizi Programı kullanılmış ve veriler içerik analizi ile açıklanmıştır. İçerik analizi sonucunda, genel bir tematik çerçeve oluşturma, oluşan bu çerçeveye göre verilerin özetlenmesi, bulguların açıklanması ve değerlendirilmesi aşamaları şeklinde ifade edilmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlandıktan sonra ortaya çıkan kod ve tema listesi diğer araştırmacı tarafından incelenmiş ve bu bağlamda son şekli verilmiştir. Kod ve tema listesine son şekli verildikten sonra, veriler iki araştırmacı tarafından kod ve tema listesine göre değerlendirilmiştir. Çalışmanın ikna edebilirliğinin artması amaçlanmış ve bu bağlamda kaynak çeşitliliğine başvurulmuştur. Farklı branş ve hizmet yılına sahip öğretmenlerden veri toplanmıştır. Ayrıca detaylı betimlemeler ve doğrudan alıntılarla araştırmanın aktarılabirlik özelliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Bulgular

1. Öğretmen Andı Bir Öğretmenin Sahip Olması Gereken Mesleki Değerleri/Etik İlkeleri Tam Olarak Yansıtmakta mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 2. Öğretmen andı bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki değerleri/etik ilkeleri tam olarak yansıtmakta mıdır? Sorusuna ait frekans ve yüzdeler

	Öğretmen no	f	%	
Görüşler	Evet yansıtmaktadır.	Ö7,Ö14,Ö45	3	6
	Hayır Yansıtmamaktadır.	Ö1, Ö4,Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö42, Ö43, Ö46, Ö47, Ö48	42	84
	Yansıtmakla birlikte bazı değerlerin eksik olduğunu düşünüyorum.	Ö2, Ö3, Ö44, Ö49, Ö50	5	10
	TOPLAM		50	100

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen andının bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki değerleri tam olarak yansıtmadığını söyleyebiliriz. Katılımcıların %84'ü (f=42) öğretmen andının mesleki değerleri yansıtmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Öğretmen andının mesleki değerleri içerdiği görüşünü katılımcıların %6'sı (f=3) belirtmiştir. % 10'u (f=5) ise öğretmen andında bazı değerlerin eksik olduğu düşüncesinde olduklarını söyleyebiliriz. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir.

Evrensel değerleri yansıtmadığını düşünen katılımcı görüşleri:

Ö6: "Evrensel olduğuna inanmıyorum. Andın içine sinen cumhuriyetin kuruluş felsefesinin aşırı korumacı refleksinin ve milliyetçi duygularının baskın olması nedeni ile yerellikten bir türlü kopamamıştır. Kısaca evrensel değerleri geri plana iterek yerel

değerlerin içinde eritmeye çalışmıştır. Hiçbir yerel değer evrensel değerden üstün olmaz. Ancak yerel değerler kendi coğrafyasında değerlidir.”

Ö20: *“Öğretmen andını gereksiz olduğuna inanıyorum. Bir öğretmen adayı almış olduğu eğitim ve görgü olarak zaten evrensel değerleri benimseyip o donanıma sahip olarak yetişiyor. Tekrar bu değerlere bağlı kalacağına yemin ettirilmesi öğretmenlik gibi bir kutsal mesleğe olan güven duygusunu zedeliyor. Bir mesleğin icrasına yemin ediyorsan sadece yemin ettiğin için yapılacağı izlenimi uyandırıyor hissi oluyor. Dolayısıyla yeminin hiçbir bağlayıcılığı yok. Yemine bağlı kalacağının garantisi de yok.”*

Ö34: *“Yapıldığı süre içerisinde şefkati, merhameti ve sevgiyi barındırması münasebeti ile insanın ilk başta yüreğine dokunan bir meslektir öğretmenlik. Pratikte uygulanırken evrensel değerleri doğal olarak kendiliğinden getirir. Öğretmen zaten içinden çıktığı toplumun ulusal değerleri ile donanmıştır. Vatana, millete ve Atatürkçülüğe bağlı değerleri ilkokul sıralarında almış olarak yetişmektedir. Evrensel değerleri lise ve üniversite sıralarında pekiştirmektedir. Akademik hayatla birleşen yerel değerler zaten öğretmen profilini oluşturmuştur. Sonuç itibari ile o artık öğretmendir. Kendi enerjisi ve yeteneğini mesleğinde icra edecektir. Öğretmen andı bu yetenekleri sınırlandıramaz. Onun için öğretmen andının gereksiz olduğunu ve düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Ö47: *“ Ünlü felsefeciler bir nehirde iki kez yıkanılmaz ve hayatın sürekli bir devinim içinde olduğunu söylemişlerdir. Öğretmenlik mesleğinin de değişen koşullar ve imkanlar dahilinde de zamanla nasıl bir boyut kazanacağı kestirilememektedir. İnsan topluluklarının binalarda değil de dijital ortamlarda eğitileceği bir çağ geldiğinde andın içinde geçen millî ve evrensel değerler bu eğitim tipinde önemini kaybedecektir. Görmediğin uzaktan eğittiğin insanlara ulusal ve millî değerleri nasıl aktarabilirsin.”*

Ö48: *“Bir meslekte yeterlik sahibi olmanın koşulu o meslekle ilgili sağlam bir eğitim almaktır. Uzmanlık alanı gerektiren bir konuda duyguların ve değerlerin bir kenara bırakılarak önce eğiteceğimiz insan tipinin mesleki yeterliliğe sahip olduğu kanaati tam oturmalıdır. Örneğin tıp alanında yetiştireceğimiz bir cerraha o alanla ilgili yeterli ve sağlam bilgiyi verip sahada kendisini başarılı hissetmesi konusunda öz güven duygusu aşılanmalıdır. Bu her meslek için geçerlidir. Akademik hayatın içine bir şekilde dahil olan insanın millî, manevî ve evrensel değerlerle uğraşmaması gerekir. Bu değerleri bilimin tarif ettiği çocuk denen yaşta zaten alması gerekir.”*

Evrensel değerleri yansıttığını düşünen katılımcı görüşü:

Ö14: *“Bir yemin içerisinde insan haklarından ve insan haklarını yansıtan bir anayasaya bağlılığından bahsediyorsa zaten bu genel yargıların içerisinde adalet, sevgi, hoşgörü ve demokratik düşünceyi yansıtıyor demektir. Evrensel değerden bahsederken sadece insan haklarına bağlı kalacağıma ifadesi bile bütünüyle kapsayıcı bir niteliktedir.”*

Cumhuriyetten sonra öğretmen yetiştirme sürecine baktığımızda, öğretmenlik mesleğinin toplumu belli bir ideolojik insan profiline karşı yetiştirme adına kodlandığı görülmektedir. Meslek kendi asli unsurlarını dönüştüreceği ve değiştireceği insan tipine odakladığı için eğitimin ruhuna uygun olan gizil yetenekleri ortaya çıkarmaktan çok planlanan ve istenilen insan profilini yetiştirmeyi hedeflediğinden öğretmen andının mesleğin kendisinden çok mesleği aracı kılarak amaçladığı hedeflere ulaşmak için kullanılan bir araç hâline getirilmiştir. Günümüzde ise online sistem ve sanal dünyanın insanlara her an yeni bir bilgi, yeni bir kültür kazandırdığı gerçeği artık öğretmenlik mesleğinin klasik anlamda üzerinde fazlasıyla taşıdığı gereksiz yüklerden kurtulması gerekliliği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla teknolojinin öğretmenlik mesleğini gelecekte baskılayacağı fiziksel anlamda mesafelerin daha da yok sayılacağı gerçeği önümüzde durmaktadır. Öğretmenlik zamanla fiziksel anlamda tamamen yok olacağı, teknolojik unsurların daha da ön plana çıkacağı, eğitimin teknolojisiz olmayacağı gerçeği yadsınamaz. Öğretmen andının içerdiği değerlerin günümüz teknolojisi ve gelecekte yaşanılacak gelişmelerle doğrudan bir bağlantısının kalmayacağı gerçeği gözümüzün önünde durmaktadır. Online eğitimlerin arttığı bir sistemde karşınızdaki öğretmenin neye yemin ettiğinin, neleri benimsediğinin çok fazla önemi olmayabilir. Eğitim süresi içerisinde bize ne kazandırdığına, bizim için hangi bilgiyi verdiğine bakmamız gerçeği öğretmen andını pasifize etmektedir. Bu bağlamda katılımcıların frekans olarak büyük çoğunluğu da öğretmen andının evrensel değerleri yansıtmadığı şeklinde görüş belirtmişlerdir.

2. Öğretmenlik andında sizce hangi mesleki değerlerin olması gerekir? Hangi mesleki değerler üzerine yemin etmek isterdiniz? Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu soru bağlamında 8 tema belirlenmiş ve bu temalar sırası ile öğretmen görüşlerine de yer verilerek başlıklar hâlinde sıralanmıştır.

1) Öğrencilerin başarılı olması için uğraşacağım. Yeteneklerinin farkına varıp onlara gerekli fırsat ve olanakları sağlamaya çalışacağım.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen andının ilk sırasında yer alan bu bulgu 23 öğretmen (Ö1, Ö3, Ö8, Ö12, Ö14, Ö15, Ö21, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27, Ö28, Ö32, Ö35, Ö37, Ö38, Ö39, Ö41, Ö43, Ö44, Ö48, Ö49, Ö50) tarafından dile getirilmiştir. Öğretmenlerin %46'sı bu maddeyi önemsemektedir. Bu bağlamda öğretmen görüşlerinden bazıları; **Ö12:** “Kaliteli öğretim için uğraşacağım ve öğrencilerimin başarılı olması için çalışacağım”. **Ö15:** “Öğrencilerin beklentilerinin farkında olup geliştireceğim.” **Ö1:** “Öğrencilerin bireysel yeteneklerini geliştirmeleri için emek harcayacağım” şeklinde ifadeler yer almıştır.

2) Öğrencilerime sevgi dolu olacağım ve sabırlı davranacağım.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen andında olması gereken ilkelere ikinci sırasında yer alan bu bulgu 20 öğretmen (Ö2, Ö4, Ö5, Ö8, Ö13, Ö16, Ö20, Ö23, Ö25, Ö27, Ö29, Ö30, Ö34, Ö37, Ö39, Ö41, Ö42, Ö45, Ö47, Ö49) tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların %40'ı bu maddeyi önemsemektedir. Bu bağlamda öğretmen görüşlerinden bazıları; **Ö27:** “Karşılıklı saygıya dayalı bir ortam oluşması için çalışacağım ve hiç yılmayacağım.” **Ö41:** “Öğrencilerimi seveceğim.” şeklinde ifade etmiştir.

3) Öğrencilerimin farklılıklarını önemseyip aralarında ayırım yapmayacağım.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen andının üçüncü sırasında yer alan bu bulgu 16 öğretmen (Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö13, Ö17, Ö18, Ö23, Ö26, Ö28, Ö31, Ö34, Ö36, Ö37, Ö41, Ö44) tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların %32'si bu ilkeyi önemsemektedir. Bu bağlamda katılımcılardan; **Ö9 ve Ö17:** “Ön yargılı davranmadan öğrencilerle etkileşimde bulunacağım.” **Ö18:** “Adaletli olacağım ve ayırım yapmayacağım.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

4) Öğrencilerime hiçbir şekilde şiddet uygulamayacağım.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen andında olması gereken ilkelere dördüncü sırasında yer alan bu bulgu 17 öğretmen (Ö1, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11, Ö13, Ö19, Ö21, Ö23, Ö26, Ö30, Ö32, Ö33, Ö37, Ö39, Ö47, Ö48) tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların %34 ü bu maddeyi önemsemektedir. Bu bağlamda katılımcılardan; **Ö7:** “Öğrencileri sindirme, utandırma, aşağılama veya azarlama gibi olumsuz durumlardan kaçınacağım.” şeklinde görüş bildirmiştir.

5) Davranışlarıma dikkat edeceğim ve öğrencilerime örnek olacağım.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen andında olması gereken ilkele-
rin beşinci sırasında yer alan bu bulgu 15 öğretmen (Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö11, Ö17,
Ö18, Ö22, Ö24, Ö28, Ö30, Ö34, Ö35, Ö42, Ö43) tarafından dile getirilmiştir.
Katılımcıların %30'u bu maddeyi önemsemektedir. Bu bağlamda katılımcılardan;
Ö3: "Öğretmenler, gerek eğitim ortamında ve gerekse toplumda olumlu rol mo-
del olmalı." Ö43: "Tarafsız bir dil kullanılmalı ve öğrencilere rol model olmalı."
şeklinde görüş bildirmişlerdir.

6) Öğrenmeye açık olup kendimi sürekli geliştireceğim.

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen andında olması gereken ilke-
lerin altıncı sırasında yer alan bu bulgu 11 öğretmen (Ö2, Ö5, Ö10, Ö11, Ö16,
Ö27, Ö31, Ö33, Ö36, Ö37, Ö46) tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların
%22'si bu maddeyi önemsemektedir. Bu bağlamda katılımcılardan; Ö5: "Yeni
şeyler öğrenip öğrencilerimle paylaşacağım." Ö33: "Teknolojiyi kullanıp çağa uyum
sağlayacağım." şeklinde görüş bildirmişlerdir.

**7) Anayasaya ve Atatürk İlkelerine bağlı kalacağım ve bu doğrultuda öğ-
rencileri yetiştireceğim.**

Öğretmenlerin görüşlerine göre, mevcut öğretmen andında da olan bu ilke
yedinci sırada yer almıştır. Bu bulgu 10 öğretmen (Ö3, Ö9, Ö12, Ö13, Ö15,
Ö22, Ö36, Ö39, Ö42, Ö50) tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların %20'si
bu maddeyi önemsemektedir. Bu bağlamda katılımcılardan; Ö3, Ö13 ve Ö22:
"Anayasaya bağlı kalacağım" Ö50: "Atatürk ilkelerinden taviz vermeyece-
ğim" şeklinde görüş bildirmişlerdir.

**8) Mesleğim gereği kendi alanımda uzman olup diğer alanlarda da yeteri
kadar bilgi sahibi olacağım.**

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen andında olması gereken ilke-
lerin sekizinci sırasında yer alan bu bulgu 7 öğretmen (Ö6, Ö8, Ö10, Ö17,
Ö35, Ö48, Ö49) tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların %14'ü bu maddeyi
önemsemektedir. Bu bağlamda katılımcılardan; Ö10: "Sadece branşımınla ilgili
değil genel kültürümü de geliştireceğim." şeklinde görüş bildirmiştir.

3. Öğretmen Andı Evrensel Nitelikte Olmalı mıdır? Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 3. Öğretmen andı evrensel nitelikte olmalı mıdır? Sorusuna ait frekans ve yüzdeler

	Öğretmen No	f	%
Görüşler	Ö1 Ö2 Ö3 Ö4 Ö5 Ö6 Ö7 Ö8 Ö9 Ö10 Ö11 Ö12 Ö13 Ö14 Ö15 Ö16 Ö17 Ö18 Ö20 Ö21 Ö22 Ö23 Ö25 Ö26 Ö27 Ö28 Ö29 Ö30 Ö31 Ö32 Ö33 Ö34 Ö35 Ö36 Ö37 Ö38 Ö39 Ö41 Ö42 Ö43 Ö44 Ö45 Ö46 Ö47 Ö48 Ö49 Ö50	47	94
	Hayır olmamalıdır. Ö19,Ö24,Ö40	3	6
	TOPLAM	50	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %94'ü (f=47) öğretmen andının evrensel değerleri içermesi gerektiğini söylemektedir. %6'sı (f=3) ise hayır cevabını vermiştir. Bu bulgudan hareketle öğretmen andının evrensel değerleri içermediğini söyleyebiliriz. Konuya ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

Evrensel nitelikte olmalıdır görüşleri:

Ö8: “Öğretmen andı içerdiği cümleler mesleğin uzmanlık alanı olması münasebetiyle evrensel özellik taşımaktadır. Mevcut hâliyle aşırı yerel ve millî değerlere atıfta bulunarak içinde bulunduğu toplumun değerlerine bağlı kalacağını vurgulamaktadır. Mesleğin ana değerlerini içeren cümlelerden yoksundur.”

Ö27: “Bir mesleğin icrasına yönelik ant dünyada kabul gören ilkeler çerçevesinde olmalıdır. Öğretmen dünyanın her yerinde saygın bir yere sahiptir. Dolayısıyla edilen yemin dünyada kabul görmüş evrensel değerler çerçevesinde olmalıdır. Nasıl ki hekimlere ait dünyada kabul görmüş Hipokrat yemini varsa ve bu yemin dünyaca kabul görmüşse öğretmenlere yönelttikte meslekle ilgili evrensel değerleri yansıtan cümlelerle bir yemin metni oluşturulmalıdır.”

Ö28: “Öğretmenlik kendi özel alan bilgisi, genel kültür ve yetenek ve pedagojik formasyon özelliği nedeniyle insan hakları, demokrasi, barış, adalet, hoşgörü ve insana ait hatta doğaya ait birçok değerleri eğitim aşamasında bünyesinde doğal olarak barındırmaktadır. Öğretmen andına baktığımızda bu cümleleri içeren değerlerden yoksun olduğu gözükmemektedir. Daha açık ve net cümlelerle bu değerleri içermesi gerekmektedir.”

Evrensel nitelikte olmamalıdır görüşü:

Ö40: “Öğretmenlik mesleği içinden çıktığı toplumun kültürel özelliklerini ve topluma ait süregelen değerleri içererek oluşturulmalıdır. Her toplumun öğreneceği eğitim modeli dünyada kabul gören değerlerden farklı olabilir. Toplumların gelişmişlik düzeyleri ve ihtiyaç duyduğu sistem farklı olabilir. Dolayısıyla oluşturulacak öğretmen yemini, içinde bulunduğu toplumların hassasiyetlerini gözetmelidir. Kendi sistemlerinin ihtiyaç duyduğu modelde insan yetiştirme amaçlarına hizmet etmelidir. Bir ülke doğal olarak tarihsel süreç içerisinde kuruluş felsefesi ve amaçlarına göre öğretmen yetiştirir ve andını da bu ihtiyaca göre oluşturur. Bu özellikle kuruluşunu ulus temeline dayandıran ve bağımsızlık mücadelesi veren devletler de daha önemlidir.”

Katılımcıların frekans olarak büyük çoğunluğu, öğretmen andının evrensel nitelikte olması gerektiği görüşündedir. Öğretmen andının daha genel ve yerel değerlerdense daha özele indirgenmek suretiyle evrensel değerlerin daha açık ifade edilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda öğretmen andının öğretmenlik mesleğinin etik değerlerini içeren ve öğretmenliği profesyonel bir meslek olarak gören bir öğretmen andının yazılması katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

4. Öğretmen Andında Sizce Hangi Evrensel Değerlerin Olması Gerekir? Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 4. Öğretmen andında sizce hangi evrensel değerlerin olması gerekir? Sorusuna ait frekans ve yüzdeler

	Öğretmen No	f	%
	Ö1,Ö2,Ö6,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö27,Ö28,Ö32,Ö33,Ö38,Ö39,Ö41,Ö42,Ö43,Ö49,Ö50	26	52
Güvenilir olma			
	Ö11,Ö12,Ö13,Ö16,Ö17,Ö18,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö25,Ö26,Ö27,Ö34,Ö35,Ö36,Ö39,Ö41,Ö42,Ö43,Ö44,Ö45	22	44
Vatansever olma			
	Ö3,Ö4,Ö6,Ö7,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö20,Ö23,Ö26,Ö31,Ö32,Ö33,Ö43,Ö44,Ö45,Ö50	19	38
Adaletli olma ve eşitlikten yana olma			
	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö16,Ö17,Ö18,Ö20,Ö25,Ö28,Ö32,Ö33,Ö34,Ö42,Ö43,Ö46,Ö47,Ö48	18	36
Farklılıklara saygı duyma			
	Ö1,Ö11,Ö12,Ö17,Ö18,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö36,Ö41,Ö42,Ö43,Ö44	14	28
Açık fikirli olma			
	Ö1,Ö7,Ö8,Ö9,Ö21,Ö22,Ö23,Ö25,Ö29,Ö39,Ö43,Ö45,Ö49	13	26
Din ve vicdan özgürlüğünü savunma			
	Ö2,Ö13,Ö16,Ö17,Ö18,Ö23,Ö34,Ö35,Ö36,Ö37,Ö43,Ö44	12	24
Sorumluluk sahibi olma			
	Ö4,Ö5,Ö21,Ö22,Ö25,Ö26,Ö33,Ö34,Ö35,Ö41,Ö42,Ö50	12	24
Kültür ve tarihinin karşı duyarlı olma			
	Ö5,Ö9,Ö16,Ö17,Ö22,Ö34,Ö35,Ö37,Ö38,Ö43,Ö44,Ö50	12	24
Mesleğe bağlılık ve adanmışlık			
	Ö10,Ö11,Ö16,Ö21,Ö27,Ö28,Ö31,Ö32,Ö33,Ö37,Ö38,Ö41	12	24
Dürüst olma			
	Ö7,Ö10,Ö11,Ö16,Ö25,Ö28,Ö37,Ö42,Ö43,Ö46,Ö49	11	22
Sabırlı olma			
	Ö1,Ö8,Ö12,Ö20,Ö29,Ö30,Ö35,Ö39,Ö41,Ö44	10	20
Bilimsel düşünme			
	Ö3,Ö12,Ö16,Ö17,Ö18,Ö20,Ö30,Ö32,Ö43,Ö47	10	20
Araştırmacı olma			
	Ö18,Ö23,Ö28,Ö33,Ö37,Ö42,Ö43,Ö46,Ö47,Ö50	10	20
Düşünce ve ifade özgürlüğünü savunma			
	Ö8,Ö9,Ö16,Ö27,Ö34,Ö35,Ö41,Ö45,Ö48	9	18
Öğrenmeye açık olma			
	Ö5,Ö6,Ö31,Ö36,Ö40,Ö42,Ö49	7	14
Hoşgörülü olma			
	Ö9,Ö13,Ö21,Ö27,Ö36,Ö37,Ö39	7	14
İşbirliği içinde olma			
	Ö4,Ö8,Ö11,Ö9,Ö29,Ö42,Ö49	7	14
Tutarlı olma			

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların öğretmen andında en fazla evrensel değer olarak, %52'si (f=26) güvenilir olmak, %44'ü (f=22) vatansever olmak ve %38'i (f=19), adaletli olma ve eşitlikten yana olma değerlerinin olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen andında, farklılıklara saygı duyma %36'sı (f=18), açık fikirli olma %28'i (f=14), din ve vicdan özgürlüğünü savunma %26'sı (f=13) gibi evrensel değerlerin olması gerektiği yine öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Sorumluluk sahibi olma %24'ü (f=12), kültür ve tarihine karşı duyarlı olma %24'ü (f=12), mesleğe bağlılık ve adanmışlık %24'ü (f=12) gibi evrensel değerlerin öğretmen andında olması gerekliliği öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Katılımcılar ayrıca dürüst olma %24'ü (f=12), sabırlı olma %22'si (f=11), bilimsel düşünme %20'si (f=10), araştırmacı olma %20'si (f=10), düşünce ve ifade özgürlüğünü savunma %20'si (f=10), öğrenmeye açık olma %18'i (f=9) gibi evrensel değerlerin öğretmen andına olması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir. Hoşgörülü olma %14'ü (f=7), işbirliği içinde olma %14'ü (f=7) ve tutarlı olma %14'ü (f=7) evrensel değerleri yine katılımcılar tarafından belirtilen diğer evrensel değerlerdir.

5. Mevcut Öğretmen Andını Farklı Bir Meslek Andına Benzetecek Olsanız Hangi Meslek Derdiniz? Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 5. Mevcut öğretmen andını farklı bir meslek andına benzetecek olsanız hangi meslek derdiniz? Sorusuna ait frekans ve yüzdeler

	Öğretmen No	f	%
Milletvekili	Ö1,Ö5,Ö8,Ö11,Ö16,Ö17,Ö19,Ö20,Ö25,Ö28,Ö34,Ö37,Ö39,Ö42,Ö43,Ö45,Ö47,Ö49	18	36
Güvenlik görevlisi (Polis, asker)	Ö2,Ö3,Ö21,Ö22,Ö24,Ö27,Ö31,Ö34,Ö36,Ö38,Ö40,Ö48	12	24
Yargı mensubu (Avukat, hakim, savcı)	Ö4,Ö6,Ö7,Ö9,Ö12,Ö14,Ö32,Ö33,Ö34,Ö35,Ö41,Ö50	12	24
Memur	Ö10,Ö13,Ö18,Ö23,Ö26	5	10
Diğer	Ö15,Ö29,Ö30	3	6
TOPLAM		50	100

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların görüşüne göre, %36'sı (f=18) milletvekili, %24'ü (f=12) güvenlik görevlisi, %24'ü (f=12) yargı mensubu, %10'u (f=5) memur ve %6'sı (f=3) diğer meslek antlarına benzediğini belirtmişlerdir. Bu soruya ilişkin öğretmen görüşlerinin bazıları şunlardır:

Milletvekili ile ilgili görüşler:

Ö42: *“Anda baktığımızda üzerine halk tarafından seçilerek bir görev verilmiş kişinin ağzından çıkan cümlelere benzemektedir. Ant bir milletvekilinin ne pahasına olursa olsun sizin bana verdiğiniz görevi devletime ve anayasama bağlı kalarak yapacağım vurgusunu çok hissettiriyor. Bana oy veren vermeyen herkese eşit davranacağım havası estiriyor.”*

Ö5, Ö37, Ö43: *“Milletvekili andına benzettim.”*

Güvenlik görevlisi ile ilgili görüş:

Ö2: *“Andın içine ve ruhuna sinen cümleler bağlılık, koruyup kollama gibi cümleler içeriyor. Ant mevcut hâliyle elindekileri tutma ve ona karşı bir zarar gelmeme havası estiriyor. Dolayısıyla sanki bir güvenlik gücünün ne pahasına olursa olsun devletime, milletime sahip çıkacağım izlenimini veriyor.”*

Yargı mensubu ile ilgili görüşler:

Ö7: *“Kanunları uygulamak ve tarafsızlık ilkesi andın yargı mensubununun ağzında çıkan cümleleri olduğu havası estiriyor. Anayasaya bağlılık gibi ifadeler bir hukukçu nazarı veriyor.”*

Ö34, Ö35: *“Hâkim ve savcıların yeminine benziyor.”*

Memur ile ilgili görüş:

Ö10: *“Andın genel havasına ve cümlelere baktığımızda aşırı bir şekilde sadakat vurgusu olduğunu görüyoruz. Devlet memurunun işini sadakat ve bağlılıkla yapması gerektiği vurgusunu fazlasıyla hissettiriyor. Dolayısıyla memur yeminine benziyor.” Şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.*

Öğretmen andında, öğretmenlik meslek etiği ile ilgili bazı eksiklikler olduğunu katılımcıların görüşlerinden yola çıkarak söyleyebiliriz. En başta milletvekili andının benzeri olduğu, daha sonra sırasıyla güvenlik görevlisi ve yargı mensubu andı ile benzeşmesi ve son olarak sıradan devlet memuru andına benzetilmesi, ortak payda da hepsinin devlet otoritesinin doğurduğu

meslekler olmasındandır. İçeriğinin yanlış olmaması ile birlikte, eksikliğin giderilmesi için öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerini içermesi gerekmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Öğretmen andı bir öğretmenin sahip olması gereken mesleki değerleri tam olarak yansıtmadığı bulgusundan hareketle, öğretmenlik profesyonel bir meslektir ve ihtilal ürünü olan mevcut andın mesleki değerleri yansıtmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Nasıl ki Hipokrat andı ile hekimler mesleki değerleri üzerine (hastalar arasında ayırım yapmayacağıma, sağlık yardımına ihtiyacı olan herkese yardım edeceğime...) ant içiyorlarsa, öğretmen andı da öğretmenlik mesleki değerleri üzerine olmalıdır.

Öğretmen andı mesleki değerleri içermesi koşuluyla, mesleki değerlerin oluşturulması ve korunmasına katkı sağlayabilir. Nasıl ki Türkiye’de yetişmiş olan doktorlar, mühendisler farklı ülkelerde de mesleklerini yapabiliyorlarsa, gerek görüldüğünde yetiştirdiğimiz öğretmenlerin de diğer ülkelerde öğretmenlik yapabilmelidir. Bu gibi durumlarda öğretmenleri bağlayan mesleki değerleri olmalıdır (Dönmez, 2011).

Araştırmanın ikinci bulgusundan hareketle; mevcut öğretmen andının yerine öğretmenin, öğrencilerini koşulsuz seveceğini, sabırlı olmaya çalışacağını, farklılıkları istenmeyen gerçekler olarak görmeyeceğini, bilgisini ve deneyimlerini içtenlikle paylaşacağını, öğrenciye iyi örnek olmaya çalışacağını, öğrenci haklarına saygılı olacağını, kendisini geliştirmek için sürekli çaba göstereceğini (Dönmez, 2011), öğrenciler arasında ayırım yapmayacağını, öğrencilerini olduğu gibi kabul edip var olan kapasitelerini fark edip geliştirmeye çalışacağını ifade etmesi ve bu değerler üzerine yemin etmesi daha doğru olacaktır. Öğretmen bir ideolog değildir. Mevcut sistemi öğrencilere kabul ettirmek için görevli devlet memuru olarak algılanmamalıdır. Araştırma bulguları da öğretmenlerin öğrencinin kendini geliştirmesine yardımcı olması, yeteneklerini ortaya çıkarması ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Araştırmanın bulguları ile alanyazında öğretmenlerin mesleki değerleri olarak belirtilen; adil olmak, eşitlikten yana olmak, sağlıklı ve güvenilir ortamın oluşması, dürüst olmak, tarafsızlık ve saygı (Dönmez, 2011; Şirin, 2007; Aydın, 2003: 60-72) örtüşmektedir.

Katılımcıların görüşüne göre öğretmen andının evrensel değerleri içermesi gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda, kişisel nitelikler olarak öğ-

retmen sabırlı, planlı (MEB, 2018) ve insan sevgisiyle dolu olmalıdır. Evrensel nitelikler olarak bakacak olursak eşitlik, adil davranmak, dürüst olmak, güvenilir olmak, öğrenme isteği, kendini geliştirme, bu tür değerlerin öne çıkması beklenen bir durumdur. Buradan hareketle bir öğretmenin sahip olması gereken değerler şeklinde de ele alınabilir. Öğretmen andından hareketle öğretmenliğin profesyonel bir meslek olarak görülmesi, öğretmenin bu niteliklere sahip olması ve başlangıçta bunları kabul etmesi ve bu niteliklere sahip olduğunu ve bu nitelikleri kaybetmeyeceğini hatta olmayanları kazanacağına ve sürdüreceğine ant içmesi gerektiği söylenebilir.

Öğretmen andı tüm devlet memurları için geçerli sayılabilecek genel ifadelerden oluşmaktadır. İçeriği yanlış olmamakla birlikte, öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerini içermemektedir. Bu ant öğretmenliği profesyonel bir meslek olarak değil sıradan bir memurluk olarak görmektedir. Oysa profesyonel bir öğretmenin ulusal değerler üzerine değil, Hipokrat andında olduğu gibi meslek etiği ilkeleri üzerine ant içmesi gerekir. Aksi takdirde öğrencisinden bilgi gizleyen, kendi öğrencisine ücretli ders veren, derse hazırlanmadan giren, dersin büyük bölümünü boşa harcayan, öğrencilerine karşı sevgisi ve hoşgörüsü olmayan, bütün tenefüsleri okulun önünde sigara içerek geçiren bir öğretmene yasal olarak yapılabilecek hiçbir şey yoktur.

Öneriler

Öğretmenlik mesleğinin etik değerlerini içermeyen, öğretmenliği profesyonel bir meslek olarak görmeyen, ihtilal döneminin ürünü olan, öğretmeni belli bir ideolojinin savunucusu haline getirmek isteyen öğretmen andının değiştirilmesi ve mevcut andın yerine öğretmenliği evrensel ve profesyonel bir meslek olarak gören ve meslek etiği ile ilgili ilkelere vurgu yapan, bir öğretmen andının, öğretmenlerin bu önerileri çerçevesinde yeniden yazılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- AKBABA S. A. (2003). Eğitim yönetimi ve değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi* 1(1),7-18.
- ARAL, V. (1983). Hukuk felsefesinin temel sorunları. İstanbul.
- ASLİ DEVLET MEMURLUĞUNA ATANANLARIN YEMİN MERASİMİ YÖNETMELİĞİ. (1982). T.C. *Resmî Gazete*,17884, 30 Kasım 1982.
- ATAY, S. (2003). Türk yönetici adaylarının, siyasal ve dinî tercihleri ile yaşam değerleri arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), 87-120.
- BALCI, A. (2005). Açıklamalı eğitim yönetimi terimleri sözlüğü. Ankara: Tekağaç Basım.
- BONDARCHUK, O. ve Pecherska, H. (2013). Changes of professional value orientations of teachers in the system of postgraduate education. *Social Welfare Interdisciplinary Approach*, 3(1), 66-77.
- BOOTH, T. ve Dyssegard, B. (2008). Quality is not enough, the contribution of inclusive values to the development of Education for all. Copenhagen, Danida.
- BRISKA, I. (2008). Professional values of the future teachers. Materials of The International Conference, Teacher of the 21st century: *Quality Education for Quality Teaching*, 291-308. University of Latvia Press.
- BURSALIOĞLU, Z. (2002). Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (20. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- CARR, D. (2010). Personal and Professional Values in Teaching. *International Research Handbook on Values Education and Student Wellbeing*, 63-74.
- DEVELİOĞLU, F. (1993). Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lügat. Aydın Kitabevi yayınları.
- DÖNMEZ, B. (2011). Öğretmenlik mesleki değerlerinin aşınma sürecine ilişkin bir değerlendirme. *Eğitime Bakış*, 7(19).
- DÖNMEZ, B. (2017). Saygın öğretmen yetiştirme ve istihdamı üzerine düşünceler. *Eğitime Bakış*,13(41),22-41.
- FALKINGHAM, L. T. ve Reeves, R. (1998). Context analysis- a technique for analysing research in a field, applied to literature on the management of R and D at the section level. *Scientometrics*, 42(2), 97-120.
- GAUS, G. F. (1990). Value and justification. Cambridge University Press.

- GREENBANK, P. (2003). The role of values in educational research. *The Case For Reflexivity*, 29(6), 791-801.
- GÜNGÖR, E. (1998). Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- HEIDARI, H. M., Heshi, N. K., Mottagi, Z. ve Shiri, S. A. (2015). Teachers' professional ethics from Avicenna's perspectives. *Educational Research and review*, 10(17), 2460-2468.
- KARASAR, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KIRSCHENBAUM, H. (1995). Enhance values and morality in schools and youth settings. Massachusetts: Allyn-Bacon Company.
- KOÇEL, T. (1998). İşletme yöneticiliği. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- KUÇURADI, I. (1988). Etik. Ankara: Meteksan Yayınları.
- KUÇURADI, I. (1998). İnsan ve değerleri. Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- LEBOW, R. ve William L. S. (1999). Common values and continuous change. *Executive Excellence*, 3(29), 21-22.
- LICKONA, T. (1992). Educating for character (How are schools can teach respect and responsibility). Bantam Books.
- MCMILLAN DICTIONARY (2018). https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/value_1.
- MEB (2018). Öğretmen gelişimi eylem planı. Ankara.
- MIRHEYDARI, A. (2007). Teacher stance in educational systems; Isfahan: Research center in Education Organization.
- OXFORD DICTIONARY. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/value>.
- ÖZENSEL, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 1(3),217-239.
- PIEPER, A.(1999). Etiğe giriş. (Çev. V. Atayman ve G. Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- PÜSKÜLLÜOĞLU, A. (2003). Türkçe sözlük. Arkadaş-Ango Yayınları.
- ROBBINS, S.P. (1994). Örgütsel davranışın temelleri. (Çev. S.A. Öztürk). Eskişehir: ETAM A.Ş.
- ROBBINS, S. P. ve Judge, T. A. (2012). Örgütsel davranış. (Çev. Ed.İnci Erdem). Ankara: Nobel Yayınevi.

- RYAN, K ve BOHLIN, K. (1999). Building character in schools, California: Jossey-Bass Inc.
- SABUNCUOĞLU, Z. ve Tüz, M. (1998).Örgütsel psikoloji. Bursa: Alfa Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- SAGIE, A., Elizur D., ve Koslowsky M. (1996). Work values: A theoretical overview and their effects. *Journal of Organizational Behavior*, 17, 503-514.
- SAGNAK, M. (2005). Örgüt ve yönetimde değerlerin önemi. *Millî Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 166.
- ŞİRİN, B. (2007). İş ahlakı ve eğitim. *Eğitişim Dergisi- E-Eğitim, Bilim ve Sanat Dergisi*,16 ,1307-1785.
- ŞİŞMAN, M. (2002). Örgütler ve kültürler. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TOPRAKÇI, E., Bozpolat, E., ve Buldur, S. (2010). Öğretmen davranışlarının kamu meslek etiği ilkelerine uygunluğu. *e-International Journal of Educational Research*, 1(2), 35-50.
- URAL, Ş. (1998). Epistemolojik açıdan değerler ve ahlak. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 1(4), 41-49.
- UYANIK, M. (2003). Felsefi düşünceye çağrı. Ankara: Elis Yayınları.
- YILMAZ, K. (2006). İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerine göre kamu ilköğretim okullarında bireysel ve örgütsel değerler ve okul yöneticilerinin okullarını bu değerlere göre yönetme durumları. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.